

Dr. Alexandru GRIGORIU

**EROII
MARTIRI
ÎN STATISTICI**

Dr. Alexandru GRIGORIU

**EROII
MARTIRI
ÎN STATISTICI**

**EDITURA INSTITUTULUI REVOLUȚIEI ROMÂNE
DIN DECEMBRIE 1989
Colecția *Biblioteca IRRD***

**BUCUREȘTI
2013**

Redactor: Carmen RĂDULESCU

Copertă și tehnoredactare: Alina VLĂSCEANU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GRIGORIU, ALEXANDRU

Eroii martiri / Alexandru Grigoriu. - București :
Editura Institutului Revoluției Române din Decembrie
1989, 2013

Bibliogr.

ISBN 978-973-85888-3-7

*Potirul durerilor era plin la acea cumpănă de vremi!
A luminat atunci în spiritul vostru, al tinerilor, un cuvânt
unic: „Vom muri și vom fi liberi“. Nu l-a rostit nimeni în vreo
altă țară, în vreo altă revoluție, nici la 1789, nici la 1848,
nici la 1917. Voi ați descoperit libertatea în moarte, dar nu
în moartea ca moarte, ci în moartea ca jertfă.*

*A luminat în voi, martirii, acest înțeles al ofrandei voastre
pure, genuine, înțeles că nu muriți, și că, deci, sunteți vii,
tot mai vii.*

*În martiriu se dezvăluie adevărul fundamental
al existenței: starea de oferire spre împlinire.*

*La temelia înnoirii României,
la sfârșitul acestui ultim veac
al mileniului stă,
mărturie jertfa voastră a tuturor.*

Părintele Galeriu

Martiri ai Revoluției Române din Decembrie 1989 în statistici

Ceea ce distinge Revoluția Română din Decembrie 1989 – în cadrul mișcărilor revoluționare ale anului 1989 – este prețul plătit pentru înfăptuirea acesteia. Un număr imens de victime și suferințe fără margini au constituit jertfa pe care România a deșus-o la picioarele idealurilor pe care regimul comunist le-a suprimat pe parcursul a aproape o jumătate de veac. De cele mai multe ori, atunci când se amintește de eroii martiri¹ ai Revoluției din Decembrie 1989 pentru a indica numărul acestora, se folosește statistica realizată de către Ministerul Sănătății, care a indicat în acest sens un număr de 1.104 morți și 3.321 de răniți. Această cifră prezentată de către Ministerul Sănătății nu este unica. Astfel, Ioan Maliciuc redă o statistică a aceluiași minister Nr. B.M/350/11 10.1991 în care numărul total al decedaților din Decembrie 1989 este de 1.207, dintre care 99 neidentificați². O cifră asemănătoare o regăsim și la autori precum Valentin Marin și Cristian Troncotă³.

Subiect major în istoria recentă a României, Revoluția Română din Decembrie 1989 a constituit și continuă să fie un câmp de investigație, ce a atras deopotrivă atenția istoricilor, cât și a celor interesați de acest eveniment. În cadrul majorității lucrărilor ce au abordat acest eveniment – fie că acestea au un caracter general, fie unul particular – problematica martirilor își are locul său aparte.

---

¹ Acest titlu a fost acordat în baza Legii nr 42/1990, publicată în „Monitorul oficial al României“ nr. 147 din 19 decembrie 1990, care prevedea la Art. 1: „Pentru cinstirea și eternizarea celor care și-au jertfit viața pentru victoria Revoluției din decembrie 1989 se instituie titlul de Erou-martir al Revoluției române din decembrie 1989”.

² Ioan Maliciuc, *Prețul Libertății la Constanța. File de Istorie*, Editura Muntenia, Constanța, 2006, p. 201-202.

³ Cristian Troncotă, *Rolul Sovieticilor în Revoluția Română în Vitralii, Lumini și Umbre*, Anul IV, Nr. 16, p. 89; Valentin Marin, *Martirii Revoluției în date statistice*, Editura IRRD, București, 2010, p. 6.

Metodologie și critica surselor.

Atunci când, în cadrul unor lucrări se tratează și subiectul eroilor martiri, autorii se confruntă aproape inevitabil cu o problemă de ordin metodologic și anume: care vor fi criteriile după care vor realiza statistica morților din timpul Revoluției? Cei mai mulți autori preferă în acest caz să realizeze statistici pornind de la apartenența unui erou martir în cadrul unui județ. Vom avea, spre exemplu, statistici ce ne vor prezenta eroii martiri din Constanța⁴, Brăila⁵, Arad⁶ sau Brașov⁷. Din păcate, în aceste cazuri, numele municipiului reședință de județ este eponim cu cel al județului însuși, iar atunci când nu se face distincție între acestea două se pot crea confuzii⁸. În același timp, optând pentru criteriul originii eroului martir și nu pentru cel al locului martirajului, cititorul poate fi indus în eroare, la o lectură superficială, cu privire la numărul real al martirilor dintr-un oraș sau județ indicat⁹.

Un obstacol în cadrul realizării unei statistici cât mai exacte este dat și de lipsa informațiilor complete cu privire la numele unora dintre martiri, sau de situația particulară a unora dintre aceștia, ceea ce determină mefiență din partea autorilor în a introduce nume și date, astăzi greu de verificat (confirmat/infirmat). O altă dificultate apare atunci când, spre exemplu, o

---

⁴ Remus Macovei, *La Revoluție se mai și moare, nu-i așa?*, Editura Boldăș, Constanța, 2009.

⁵ Nicolae Cușa, *Momente ale Revoluției din Decembrie 1989 la Constanța așa cum au fost*, Editura Muntenia, Constanța, 1995.

⁶ Emil Șimandan, *Întrebătorul din Agora. Zece ani de la Revoluția Română din decembrie '89 de la Arad*, Editura Fundației „Ioan Slavici” Arad, Arad, 1999.

⁷ Marius Petrașcu, Henter Bela, Ioan Ursan, Ionel Milea, Rodica Stânea, *Un pas spre libertate: Brașov, Decembrie 1989*, Fundația „Sfântul Ioan” Brașov.

⁸ Adrian Kali, *Primăvara din Decembrie*, Editura SAOL, Timișoara, 2011, p. 231. Placa Comemorativă a eroilor din Brașov.

⁹ Ionel Ștefan Alexandru, *Revoluția din Decembrie 1989. Momentul Brăila*, Editura „Dunărea”, Brăila 1998, p. 194-195. Emil Șimandan, *Victoria la Arad*, Editura Fundației „Ioan Slavici”, Arad, 2009, p. 47-52. Placa Comemorativă a eroilor din Brașov (ex. Arișanu Petre Ion, născut în Brașov, dar decedat la data de 24 dec. 1989 la București). Iosif Zăgorean în lucrarea „*Revoluționari clujeni: mit sau realitate?*” Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2005, p. 203-204, prezintă un tabel cu: „Eroii căzuți la Cluj 21 XII 1989”, în rândul cărora sunt, însă, trecuți și martiri din Turda (Berlea Claudiu, Buruiană Valeriu).

persoană este împușcată la Târgoviște, însă moare la București. Acest caz prezintă dificultăți din punct de vedere al plasării persoanei respective în cadrul martirilor unuia sau altuia din cele două orașe. Am optat în această situație pentru orașul în care a avut loc incidentul și nu pentru cel în care a survenit decesul pentru a marca, astfel, mai bine acțiunile în cadrul desfășurării Revoluției.

Tot o situație delicată o constituie și cazul acelor persoane care, fără a deceda în timpul Revoluției Române din Decembrie 1989, au murit ulterior acestei perioade din cauza rănilor din timpul Revoluției. În acest caz am optat pentru înscrierea acestora în rândul eroilor martiri, pentru a marca, deopotrivă, sacrificiul și represiunea.

O situație specială apare atunci când se abordează problema **orașelor martir** și a victimelor din acestea. La o primă vedere, vor exista neconcordanțe între numărul prezent în statistica Institutului Revoluției Române din Decembrie 1989 și, spre exemplu, informațiile prezente în legile de acordare a titlului de **oraș martir** unui anumit municipiu din țară. Astfel, în cazul orașului Craiova, în cuprinsul *Expunerii de motive*¹⁰, sunt enumerate 30 de persoane decedate în cadrul *Listei eroilor martiri ai Revoluției din Decembrie 1989, de la Craiova*. Deși, în expunere se preciza că doar 19 dintre aceștia au murit pe **raza municipiului**, iar 11 în afara localității, în lista de la final nu se face precizarea conform căreia cei 30 de morți sunt de fapt fii ai județului Dolj, morți în timpul Revoluției – fie în județul Dolj, fie în afara acestuia. Conform unei analize mai amănunțite cu privire la orașul Craiova în timpul Revoluției se va constata că pe teritoriul municipiului s-au înregistrat doar un număr de 15 victime, alte patru persoane murind în raza municipiului¹¹. Aceasta explică de ce orașul Craiova este prezent în studiile recente dedicate acestui subiect cu 19 eroi martiri¹².

¹⁰ *Expunere de motive a Proiectului de Lege Privind Declararea Municipiului Craiova „Oraș Martir”, la <http://www.cdep.ro/proiecte2011200306em342.pdf>. Accesat 13-09-2012.*

¹¹ Astfel, Albu Marin moare în București la 7 ian. 1990, Dragu Simion – moare la Românești, Hulă Marian Mircea – la București, iar Orășanu Virgil va deceda în localitatea Făcăi.

¹² În cadrul Școlii de Vară „Revoluția Română din Decembrie 1989”, Comorova, 3-7 septembrie 2012, în studiul – fără titlu – realizat de Mirea Costinel Venus

O situație similară se regăsește și în cazul orașului Brăila. Aici, Ionel Șt. Alexandru, unul dintre autorii ce s-au ocupat de subiectul Revoluției în județul Brăila, oferă informații cu privire la martirii brăileni, fără a preciza dacă decesul acestora a survenit în municipiul Brăila sau în județul eponim¹³. De asemenea, nici în cadrul primei Expuneri¹⁴ de motive pentru Legea declarării orașului Constanța drept oraș martir, problematica persoanelor decedate nu este tratată fără echivoc. Nici aici numărul persoanelor decedate exclusiv în municipiul Constanța nu ne este dat. Se amintește doar de existența studiului realizat de Remus Macovei, din care ar rezulta un număr de 30 de victime exclusiv în orașul Constanța. Cu toate acestea, doar un număr de 19 decese au avut loc pe raza municipiului. Ulterior, o nouă tentativă de a înscrie municipiul Constanța în rândul „orașelor martir”, de data aceasta reușită, va aduce o ușoară modificare cifrei eroilor din Constanța, aceasta atingând acum un număr de 32 de morți¹⁵. Studii anterioare¹⁶ amintesc doar 12 victime, astfel că actualizarea informației devine extrem de importantă. În aceeași categorie – oraș egal eponim județ – se află și orașul Brașov. Astfel, Agache I. Sabin Fănică, rănit la intrarea în Râșnov și decedat în Zărnești, se regăsește pe piatra funerară dedicată eroilor din Brașov – fără a se specifica dacă avem de a face cu orașul sau județul cu acest nume.

În cazul Caransebeșului în *Expunerea de motive*¹⁷ se amintesc numele a patru eroi martiri, – moartea ultimului survenind în anul 1996 –, motiv pentru care Caransebeșul este prezent în textele de specialitate cu doar trei martiri. Ținând cont de toate aceste aspecte, am decis a prezenta cu strictețe doar acele victime care au murit în orașul martir, pentru a conferi în acest mod acuratețe datelor prezentate.

---

sunt menționate 19 persoane decedate în Craiova în timpul Revoluției din Decembrie 1989.

¹³ Ionel Ștefan Alexandru, *op.cit.*, p. 194-195.

¹⁴ Expunere de motive la <http://www.cdep.ro/proiecte2011400208em581.pdf>. Accesat la 22-09-2012.

¹⁵ Expunere de motive la <http://www.cdep.ro/proiecte2002300508em358.pdf>. Accesat la 22-09-2012.

¹⁶ Nicolae Cușa, *op. cit.*, p. 89-90.

¹⁷ Expunere de motive la <http://www.cdep.ro/proiecte2011600709em931.pdf>. Accesat la 13-09-2012.

Principalul instrument de lucru ce a stat la baza realizării statisticii l-a reprezentat lucrarea *Dicționar General al Revoluției Române din Decembrie 1989*¹⁸. Conform datelor prezente în această lucrare, în timpul Revoluției, în **orașele martir**, au fost martirizate 1.166 de persoane. Există între conținutul Dicționarului și al altor cărți dedicate subiectului Revoluției din Decembrie 1989 un număr de inadvertențe ce țin fie de ortografierea unor nume de persoane, a datelor la care a survenit decesul unora dintre acestea, fie de lipsa, respectiv surplusul, de informații din cuprinsul acestora. Diferențele sunt de cele mai multe ori rezultatul direct al metodologiei aplicate de autori, atunci când au abordat subiectul realizării unor statistici cu privire la eroii martiri ai Revoluției. Regăsim, totodată, în cuprinsul Dicționarului un număr de persoane despre care lucrarea oferă o imagine informațională incompletă (nu există data exactă a decesului, a nașterii, domiciliului, ocupației etc.) și despre care nu aflăm nimic din alte surse. De asemenea, în cadrul *Dicționarului* vom întâlni nume și persoane de eroi martiri cărora lucrarea le atribuie drept „sursă” doar numele unuia dintre autori. Dacă, în anumite cazuri, putem regăsi informația prezentă în Dicționar și în alte surse¹⁹, în altele acest fapt nu se mai repetă, în special atunci când în lucrare nu se precizează sursa/autorul informației.

În cazul orașului Timișoara, *Dicționarul* înregistrează un număr de 122 de morți. Dintre aceștia unui număr de patru persoane nu li s-a putut stabili cu exactitate data decesului. În plus, față de alte surse²⁰, *Dicționarul* prezintă un număr de 22 de persoane decedate în timpul Revoluției, persoane ce se regăsesc,

---

¹⁸ Gheorghe Sbârnă, Valentin Marin, *Dicționar General al Revoluției Române din Decembrie 1989*, Editura Militară, București, 2010.

¹⁹ Căciulescu Horia prezent în *Dicționar* la p. 196 și având drept „sursă” numele lui Valentin Marin, poate fi reîntâlnit și în: Romulus Cristea, *Revoluția română. Mărturii și documente*, Editura „România pur și simplu”, București 2007, pag. 96.

²⁰ Statistici și comentarii asupra eroilor martiri de la Timișoara găsim în lucrări precum: Adrian Kali, *Primăvara din Decembrie*, Editura SAOL, Timișoara, 2011; Adrian Kali, Alexandru Rif, *Decembrie Însângerat*, Timișoara, 2008; Alexandru Oșca coordonator, *Revoluția Română în Banat*, Editura Sitech, Craiova, 2009; Marius Mioc, *Revoluția din 1989 și minciunile din Jurnalul Național, Mitul agenturilor Străine Mitul Securității atotputernice*, Editura Marineasa, Timișoara, 2005.

însă, în mediul online – în cadrul statisticilor existente pe două site-uri²¹ –, precum și în lucrarea realizată de Cicerone Ionițoiu²².

Unora dintre decedații din timpul Revoluției le este contestată calitatea de erou martir. În cazul Timișoarei, rechizitoriul este elaborat de M. Mioc²³. Argumentația sa poate fi clasificată în două categorii. Prima face referire la împrejurarea în care respectiva persoană a decedat (unele dintre acestea au murit în urma unor accidente), iar cea de a doua se fundamentează pe demonstrația inexistenței reale a presupusei persoane, sau pe a inadvertențelor ce o însoțesc²⁴. Unui număr de șase persoane le este contestată astfel – de către Mioc – existența reală în categoria victimelor din decembrie '89. Un caz similar întâlnim și la Alba Iulia²⁵. Evidențiez că acest studiu nu își propune, însă, să realizeze tipologii ale persoanelor decedate în timpul Revoluției.

Într-o lume în care spațiul virtual ocupă poziții din ce în ce mai mari atunci când se abordează domeniul informării, Revoluția Română din Decembrie 1989 nu putea să facă notă discordantă și să rămână în afara acestui mediu de informare. Iar printre multitudinea de informații dedicate acestuia se regăsesc și cele ce se axează pe tratarea subiectului eroilor martiri. Informații despre aceștia pot fi consultate și se găsesc pe site-ul *Ziua News* (<http://m.ziuanews.ro/stiri/22-de-ani-de-la-moartea-tinerilor-revolutionari-romani>), sau la adresa de internet (<http://romania1989.com/Martiri.asp>), unde pot fi consultate numele a 1.206 morți în timpul Revoluției. Unii autori de texte din spațiul virtual, ce tratează subiectul Revoluției, dau drept număr al persoanelor decedate în timpul acesteia cifra de 1.600 de morți²⁶, fără însă a face precizări cu

²¹ <http://m.ziuanews.ro/stiri/22-de-ani-de-la-moartea-tinerilor-revolutionari-romani>; <http://romania1989.com/Martiri.asp>. Accesat 30-08-2012. Precizez că la data finalizării studiului – 29-11-2013 – adresa ultimului site nu mai este valabilă.

²² Cicerone Ionițoiu, *Album al eroilor decembrie 1989*, Sibiu, 1998.

²³ Marius Mioc, *op.cit*, p. 118-121.

²⁴ Ibidem.

²⁵ Calitatea de erou martir îi este contestată lui Sorin Botar. A se vedea „*Revolta în capitala Marii Uniri* – interviu cu Mihai Babițchi realizat de Constantin Corneanu în *Caietele Revoluției nr. 2(46)/2013*, p. 59.

²⁶ Informație regăsită la adresa <http://www.liviuioanstoiciu.ro/2010/12/triunghiul-exilatilor-1989-de-ce-trebuie-apatat-secretul-revolutiei-poeme-de->

privire la modul în care s-a ajuns la o astfel de cifră și fără a indica numele eroilor martir. Iar altele preiau informația din alte surse pentru popularizarea acesteia, doar cu menționarea surselor²⁷. Un alt site dedicat Revoluției Române din Decembrie 1989 și care, la rândul său, tratează subiectul martirilor Revoluției, este *Portalul Revoluției*²⁸. De remarcat că în cazul acestuia din urmă criteriul de realizare al statisticii și al categoriilor prezentate, respectiv o repartizare a martirilor pe județe, se fundamentează pe criteriul locului de naștere al eroului martir și nu pe cea a locului martirajului. Site-ul nu oferă o imagine completă asupra numărului de victime din timpul Revoluției și, cu excepția Bucureștiului, autorii au ales județul drept unitatea administrativă prin care s-a realizat prezentarea eroilor. În cadrul celorlalte site-uri enunțate mai sus nu se realizează nici un fel de catalogare a martirilor. Acestea doar enumeră numele celor decedați sau prezintă simplu cifra. De remarcat faptul că numele prezente în aceste statistici se regăsesc și în cadrul *Dicționarului*. Cu toate acestea, acuratețea datelor oferite este îndoielnică. Site-ul <http://romania1989.com/Martiri.asp>, indică greșit locul decesului a peste 10 persoane, ortografiază greșit numele unor persoane, creând astfel chiar schimbare de gen²⁹ și furnizează nume de persoane eroi martir care nu își au corespondența în alte lucrări³⁰.

Se cunoaște faptul că primii eroi ai Revoluției din Decembrie 1989, cei de la Timișoara, apoi cei de la București din noaptea de 21-22 decembrie, au fost rezultatul direct al acțiunii forțelor de represiune ale regimului comunist român, condus de

azi-de-ruxandra-anton-si-virgil-costiuc/. Accesat 23-09-2012. Cifră vehiculată și de președintele Traian Băsescu, care declara: „doar 27 de morți într-un document al Justiției este un lucru care te cutremură indiscutabil. Faptul că mai auzi că, da, au fost 1600 de morți, dar vom vedea ce spune legea, că noi nu avem treabă cu adevărul istoric, noi îl avem pe cel juridic, ca și cum mortul nu este probă“ la <http://romaniafarajustitie.wordpress.com/tag/doar-27-de-morti-in-revolutie/> Accesat la 23.07.2012..

²⁷ <http://www.substele.ro/pentruiei/mortii.html>. Accesat la 22-08-2012.

²⁸ <http://www.portalulrevolutiei.ro/index.php?menu=1>. Accesat 12-05-2012.

²⁹ Lupașcu Nicolae Aurelia devine Lupașcu Aurel, cf. <http://romania1989.com/Martiri.asp>

³⁰ Fără ca acesta să fie un criteriu prin care se neagă automat corectitudinea și veridicitatea întregii informații, acest aspect, coroborat cu alte minusuri ale datelor prezentate pe site, creează reticență față de informația prezentată.

Nicolae Ceaușescu și la ordinul expres al acestuia³¹. Accidente extrem de grave, precum cel din București din după amiaza zilei din 21 decembrie 1989, în urma căruia și-au pierdut viața șapte persoane³², nu edulcorează, ci agravează, decizia luată de Nicolae Ceaușescu de reprimare a „huliganilor”.

Una dintre cele mai importante probleme ale istoriografiei ce privește Revoluția din Decembrie 1989 din România se referă la autorii victimelor (a se citi morților) Revoluției. Aceștia au fost catalogați în patru categorii³³: 1) agenți străini; 2) susținători fanatici ai lui Nicolae Ceaușescu; 3) luptători civili și militari care au apărat Revoluția; și 4) ofițeri de rezervă ai Miliției și Securității reactivați în acele momente.

Atunci când se abordează problema morților Revoluției Române din Decembrie 1989 cea mai cunoscută întrebare care apare este încă: *Cine a tras în noi după 22?* Cel mai probabil această întrebare se află în legătură directă cu fenomenul teroriștilor³⁴. Deși au existat și situații în care teroriștii responsabili pentru o parte din victimele Revoluției au fost identificați și reținuți de Armată³⁵, pentru ca ulterior majoritatea dintre ei să fie eliberați, niciunul dintre aceștia nu a fost acuzat direct de acte de terorism³⁶ și făcut responsabil pentru crimele comise. Cu toate că această problemă rămâne în toată complexitatea ei una din rănilor deschise ale Revoluției din Decembrie 1989, totuși, ea nu acaparează în sine decât o parte a răspunsului întrebării enunțate mai sus.

---

³¹ Ion Bucur, *Cartea Represiunii*, Editura IRRD, București, 2012.

³² Ibidem, p. 144.

³³ Brenciu Mircea, *Revoluția Luminii*, Editura Societății Ziariștilor și Oamenilor de Cultură „Cincinat Pavelescu”, Brașov, 2004, p. 141-142.

³⁴ Conform Kushner, Harvey W., *Encyclopedia of terrorism*, Sage Publication, 2003, p. 359: „most definitions of terrorism hinge on three factors: theme thod (violence), the target (civilian or government), and the purpose (toin still fear and force political or social change)“.

³⁵ Mihai Babițchi, *Revoltă în labirint. Decembrie '89*, Editura Altip, Alba Iulia, 2009, p. 183-185, 209-212; Ioan Dan, *op.cit.*, p. 219 consideră îndreptățită afirmația conform căreia, la Brașov, vinovată de actele de terorism din oraș a fost Securitatea.

³⁶ Mihai Babițchi, *op. cit.*, p. 211. Autorul menționează că a existat un număr de 1420 de persoane suspecte de acte de terorism: 820 de militari, 580 de civili și doar 25 de străini.

Multe din victimele Revoluției din Decembrie 1989 au autori neidentificați. Împușcați în organele vitale, în special inimă și creier³⁷, aceștia au fost în cea mai mare parte uciși de către teroriști. Există, însă, pentru ceilalți morți ai Revoluției de după 22 decembrie date care, dacă nu explică, atunci măcar prezintă contextele și persoanele ce au fost parte la acestea.

Constanța este unul din orașele martir ce au beneficiat de studii care au evidențiat faptul că niciuna din victimele Revoluției de aici nu a fost rezultatul acțiunii teroriștilor³⁸. Responsabilitatea pentru producerea unui număr atât de mare de victime a fost, în cazul Constanței, clasificat în două categorii. Prima categorie vizează responsabilitatea la „nivel central”, aici fiind incluse: 1) – televiziunea, ca loc al lansării unor mesaje menite să inducă populației ideea existenței unui pericol iminent (securiști, securisto-teroriști) ce atenta la schimbările în curs și să determine mobilizarea acesteia, împreună cu Armata pentru a lupta împotriva acestui pericol și 2) – conducerea armatei, total devotată noii conduceri politice și directivei acesteia³⁹. A doua categorie are responsabilitatea victimelor la nivelul județului Constanța, iar cauzele ce au condus la apariția unor circumstanțe ce s-au soldat cu victime în acest județ au fost:

1 - lipsa colaborării între noua conducere și forțele armate a dus la crearea de structuri paralele, care au acționat independent una față de cealaltă, creând o stare de haos generalizată ce va conduce la numeroase incidente care se vor solda cu victime;

2 - informațiile cu privire la diferite acțiuni ale „teroriștilor” au condus la măsuri în urma cărora și-au pierdut viața numeroase persoane atât la Constanța, cât și în alte zone în care au existat contexte similare;

3 - pe aeroportul Mihail Kogălniceanu, Comandamentul Marinei Militare este anunțat că va primi o trupă de grăniceri,

---

³⁷ Astfel de cazuri se regăsesc în lucrări precum: Ioan Dan *op. cit.*, p. 42-43 (autorul menționează că în urma investigațiilor s-a stabilit că 35% din victimele din orașul Timișoara de până în 25 decembrie au fost ucise cu un singur glonț ochit în cap, iar 30% cu un singur glonț în torace); Gheorghe Sbârnă, Valentin Marin, *op. cit.*, Editura Militară, București, 2010; Emil Șimăndan, *Victorie...*, Valentin Marin *op. cit.*, p. 23, identifică 108 cazuri de persoane împușcate în inimă.

³⁸ Remus Macovei, *op.cit.*, p. 86.

³⁹ *Ibidem*, p. 70-72.